herpy

GEKONY

Forest gecko

Mokopirirakau granulatus

Mokopirirakau granulatus to leśny gekon z Nowej Zelandii, który rodzi żywe młode i w przeciwieństwie do większości gekonów chętnie wygrzewa się w ciągu dnia. Poza Nową Zelandią rzadko spotyka się go w terrariach, a wymaga chłodnego, wysokiego i gęsto obsadzonego roślinami terrarium.

Rodzina: Diplodactylidae Dawna nazwa: *Naultinus granulatus; Hoplodactylus granulatus; Dactylocnemis granulatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**15-20 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-40 lat**
Aktywność	**Za dnia i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 50 × 100 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**18-24 °C**
Miejsce wygrzewania	**25-28 °C**
Temperatura w nocy	**10-15 °C**
Wilgotność	**50-80%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, owoce i nektar**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Dojrzałość płciowa	**18-24 miesięcy**
Wielkość miotu	**1-2 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**180-330 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Mokopirirakau granulatus to smukły, nadrzewny gekon o brązowoszarym grzbiecie z jasnymi, W-kształtnymi rysunkami przypominającymi korę. U południowych populacji, zwłaszcza w górach na zachodnim wybrzeżu Wyspy Południowej, rysunki są często pomarańczowe lub matowo czerwone. Zwierzę potrafi szybko zmieniać odcień w zależności od światła, temperatury i podłoża. Spód ciała jest szary, wnętrze pyska żółte lub pomarańczowe, a podeszwy stóp żółte. U zwierząt nizinnych ogon jest silnym ogonem chwytnym, używanym w gałęziach jak dodatkowa noga.

Długość od pyska do kloaki wynosi zwykle 7-9 cm, a maksymalnie niecałe 10 cm. Ogon jest dłuższy od ciała, więc całkowita długość wynosi około 15-20 cm, a masa sięga 16 g. Gatunek został opisany w 1845 roku przez Johna Edwarda Graya jako *Naultinus granulatus*, później zaliczano go do rodzaju *Hoplodactylus*, aż w 2011 roku stał się gatunkiem typowym rodzaju *Mokopirirakau*. Nazwa rodzajowa pochodzi od maoryskiego moko pirirākau, co oznacza jaszczurkę czepiającą się drzew, a epitet gatunkowy *granulatus* nawiązuje do drobnych, ziarnistych łusek. Jak wszystkie gekony Nowej Zelandii rodzi żywe młode.

Zagrożone zwierzę szeroko otwiera pysk i wydaje głośny, przenikliwy dźwięk. Gatunek jest długowieczny: w niewoli często żyje ponad 25 lat, a pojedyncze osobniki dożyły ponad 40 lat.

Występowanie i środowisko

Mokopirirakau granulatus występuje wyłącznie w Nowej Zelandii. Na Wyspie Północnej żyje od okolic nieco na południe od Bay of Islands aż po Taranaki i Bay of Plenty. Na Wyspie Południowej występuje w regionach Marlborough, Nelson i Tasman oraz wzdłuż zachodniego wybrzeża aż po lagunę Ōkārito. Żyje również na Great Barrier Island, Little Barrier Island, Waiheke Island i Motutaiko oraz na kilku wyspach w Marlborough Sounds. Brak go na najdalszej północy Wyspy Północnej oraz w części środkowej i południowej Wyspy Południowej.

Populacje są rozproszone i maleją, a gatunek ma status "At Risk - Declining" w nowozelandzkiej ocenie zagrożenia. Największym zagrożeniem są wycinka siedlisk i introdukowane drapieżniki, takie jak szczury, myszy, koty i łasicowate. Rzadka, szaro ubarwiona populacja z okolic Nelson Lakes, przez długi czas uważana za odrębny gatunek, według analiz DNA z 2021 roku należy do *M. granulatus*.

> **Naturalny zasięg:** Nowa Zelandia.

ŚRODOWISKO

Mokopirirakau granulatus żyje w lasach i zaroślach od wybrzeża aż po górną granicę lasu, na mokradłach, a w rzadkich przypadkach w szczelinach skalnych powyżej granicy lasu, do wysokości około 1 500 m. Zwierzęta nizinne przebywają głównie na pniach i grubych gałęziach, na północy także na cienkich gałązkach mānuka i kānuka, natomiast populacje górskie żyją niemal wyłącznie na ziemi.

Gatunek jest przede wszystkim aktywny nocą, ale chętnie wygrzewa się w dzień, często wychodzi w pełne słońce i poluje na owady również w ciągu dnia. Zjada latające owady, takie jak ćmy, muchy i chrząszcze, małe pająki, a okresowo nektar, drobne jagody i spadź czerwców. Klimat jest umiarkowany i wilgotny, z łagodnym latem, chłodnymi nocami i chłodnymi zimami, a w górach zimą temperatura spada do okolic zera. Gatunek jest przystosowany do chłodnych warunków i źle znosi upał.

Hodowla

TERRARIUM

Mokopirirakau granulatus jest regularnie utrzymywany i rozmnażany w Nowej Zelandii i nie jest trudny w hodowli, ale brak udokumentowanych danych dotyczących temperatury i wilgotności w niewoli. Podane wartości opierają się więc na klimacie obszaru występowania. *Dactylocnemis pacificus* i *Woodworthia maculata* żyją w tych samych rejonach i mają podobne wymagania.

Samiec i dwie samice potrzebują co najmniej 50 × 50 × 100 cm (długość × szerokość × wysokość). Gatunek żyje na drzewach, więc wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna. Urządź terrarium żywymi roślinami, pniami, gałęziami i warstwą liści na dnie. Dobrymi kryjówkami są puste rurki bambusowe lub plastikowe zawieszone poziomo przy górze i leżące na dnie, oplątwa brodaczkowata (nigdy jako jedyna kryjówka) oraz stosy płytek lub deseczek z wąskimi szczelinami, w które gekon ledwo może się wcisnąć. Wentylacja musi być obfita, aby powietrze nie stało w miejscu.

Umieść kryjówki blisko miejsc do wygrzewania, aby zwierzę mogło się wygrzewać bez przechodzenia przez otwarty teren. Młode trzyma się przez pierwsze dwa lata w mniejszym terrarium, gdzie łatwo znajdują pokarm, i przenosi do dużego terrarium, gdy podrosną, zwykle po około dwóch latach.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 18-24 °C, z miejscem do wygrzewania o temperaturze 25-28 °C. W nocy temperatura powinna spadać do 10-15 °C. Utrzymuj temperaturę w terrarium poniżej 28 °C i latem nie stawiaj go przy oknie wychodzącym na południe.

W większości mieszkań terrarium może stać bez dodatkowego ogrzewania, a słaba żarówka punktowa sterowana termostatem zapewnia miejsce do wygrzewania. Mierz temperaturę zarówno u góry, jak i na dole cyfrowym termometrem.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Zraszaj terrarium raz dziennie, tak aby wilgotność wzrosła do 70-80 %, i pozwól jej spaść w ciągu dnia do 50-60 %. Liście i rośliny zatrzymują wilgoć. Utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie mokre, i zadbaj o dobrą wentylację. Zwierzę pije krople z roślin, więc zraszaj liście. Obserwuj linienie: jeśli na palcach i ogonie zostają resztki wylinki, powietrze jest zbyt suche.

OŚWIETLENIE I UVB

Mokopirirakau granulatus dużo się wygrzewa i należy do gekonów aktywnych także w dzień. Zalecane jest oświetlenie UVB (strefa Fergusona 2), np. świetlówka T5 5-7 % nad siatkową pokrywą, tak aby indeks UV w miejscu wygrzewania wynosił 1-2. Pozostała część terrarium powinna być zacieniona.

Światło powinno świecić 12 godzin latem i 8-10 godzin zimą, sterowane wyłącznikiem czasowym. W nocy musi być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są żywe owady: muchy, ćmy, małe chrząszcze, pająki, świerszcze i szarańcza. Owady hodowlane oprósza się wapniem z witaminą D3. Dodatkowo 1-2 razy w tygodniu podawaj trochę musu owocowego, np. rozgniecionego banana, lub lekko rozcieńczony miód, ponieważ w naturze zwierzę zlizuje nektar i spadź.

Nie podawaj zbyt dużo kalorycznych owoców i miodu. Gatunek łatwo tyje w niewoli, a objawami są gruby, nabrzmiały ogon i poduszki tłuszczowe na szyi. Młode karmi się muszkami owocowymi i małymi muchami domowymi.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Mokopirirakau granulatus to spokojne zwierzę, które chętnie siedzi na gałęzi i się wygrzewa. Nie nadaje się do brania na ręce. Ogranicz dotykanie do minimum i nigdy nie chwytaj za ogon, który może zostać odrzucony.

W naturze zwierzęta żyją samotnie, a samce są wobec siebie agresywne, zwłaszcza w okresie godowym. Trzymaj więc jednego samca z jedną lub dwiema samicami i nigdy dwóch samców razem. Młode mogą pozostać z dorosłymi przez pierwszy rok, ale najłatwiej odchowuje się je osobno. W przestronnym terrarium gatunek może być trzymany razem z gekonami *Naultinus* i małymi, dziennymi scynkami z Nowej Zelandii. Zwierzęta z różnych populacji, np. z Wyspy Północnej i z zachodniego wybrzeża Wyspy Południowej, oraz blisko spokrewnione formy *Mokopirirakau* należy trzymać oddzielnie, aby się nie krzyżowały.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Mokopirirakau granulatus osiąga dojrzałość płciową w wieku 1,5-2 lat. Samce rozpoznaje się po dwóch wybrzuszeniach za kloaką u nasady ogona. Do rozrodu przeznaczaj zwierzęta dopiero wtedy, gdy są w pełni wyrośnięte.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się jesienią i zimą na półkuli południowej, mniej więcej od marca do sierpnia. Podczas kopulacji samiec wielokrotnie gryzie samicę w kark i głowę, co jest normalne. Połącz samca z jedną lub dwiema samicami i obserwuj je przez pierwsze dni. Samice nizinne rodzą jeden miot w roku, a samice z niektórych populacji górskich tylko co drugi rok.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Mokopirirakau granulatus nie składa jaj, lecz rodzi żywe młode, zwykle bliźnięta. Poród następuje pod koniec lata, w naturze od około lutego; u zwierząt trzymanych poza naturalnym obszarem występowania może przesunąć się aż do kwietnia. Ciężarna samica musi mieć pod dostatkiem pokarmu i wapnia oraz kilka kryjówek do wyboru.

INKUBACJA

Nie ma inkubacji. Długość ciąży nie jest udokumentowana, ale na podstawie okresu godowego i porodów od lutego trwa ona około 6-11 miesięcy. U populacji górskich, które rodzą tylko co drugi rok, jest dłuższa.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są w pełni rozwinięte i samodzielne od urodzenia. Umieść je w małym terrarium z mchem, roślinami i kryjówkami i karm muszkami owocowymi oraz małymi muchami domowymi oprószonymi wapniem. Gdy podrosną, zwykle po około dwóch latach, można je przenieść do terrarium dla dorosłych. Nie rozmnażaj więcej młodych, niż masz dla nich miejsca i odbiorców, i nigdy nie wypuszczaj zwierząt z terrariów na wolność.

Zdrowie i częste błędy

Choroby tego gatunku w niewoli są słabo poznane. Typowe problemy to:

- Zbyt wysoka temperatura. Gatunek jest przystosowany do chłodnych warunków, a temperatury powyżej 28 °C są dla niego stresujące.
- Otyłość z powodu nadmiaru owoców i miodu. Objawami są gruby ogon i poduszki tłuszczowe na szyi.
- Niedobór wapnia, zwłaszcza u ciężarnych samic i młodych. Stosuj wapń z witaminą D3 i oświetlenie UVB.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu. Resztki wylinki na palcach i ogonie usuwa się ostrożnie.
- Robaki jelitowe i roztocza, występujące także u dzikich zwierząt. U nowych zwierząt zleć badanie próbki kału.
- Utrata ogona podczas brania na ręce lub walk. Ogon nie odrasta w pełnej formie.

Gatunek może przenosić salmonellę, więc myj ręce po pracach w terrarium. Jeśli zwierzę chudnie, nie je lub wygląda na osłabione, zwróć się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.